

KOMISIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE
HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

SVAKA PLANINARSKA ŠKOLA – ŠKOLA ZA PRIRODU

TKO ĆE AKO NE MI, KADA AKO NE SADA!!

Slavko Ferina:

ZAŠTITA PRIRODE

- 1. Povijesni prikaz razvoja pokreta za zaštitu prirode*
- 2. Zaštita planinske prirode pri HPS-u*
- 3. Negativni čimbenici*
- 4. Pravila ponašanja u prirodi*
- 5. Zaštićena područja prirode Hrvatske*
- 6. Značajni datumi*

1. POVIJESNI PRIKAZ RAZVOJA POKRETA ZA ZAŠTITU PRIRODE

1885. objavljena je Zakonska uredba o šumama.
1893. u najstarijem Zakonu o lovu precizno je normirana zaštita ptica pjevica.
1900. donesen je Zakon o zaštiti pećina.
1913. počela je dugotrajna i uporna borba za zaštitu šuma Medvednice.
1924. HPD potiče donošenje Zakona o zaštiti prirode i planinskog bilja.
1928. Financijskim zakonom proglašena su nacionalnim parkom Plitvička jezera, Bijele stijene, Štirovača i Paklenica. Iste godine zaštićeni su i vrijedni rezervati šumskog raslinstva: Prašnik kod Nove Gradiške, Dundo na Rabu i Muški bunar na Psunju.
1935. uredbom Savske banovine zaštićeno je 138 vrsta ptica, ograničen lov na medvjede i zaštićena morska medvjedica.
1953. Risnjak je proglašen nacionalnim parkom.
1960. donesen je prvi put u Hrvatskoj Zakon o zaštiti prirode, koji je obnovljen 1976.
1981. PSH je priredio prvi seminar za zaštitu planinske prirode.
1990. organizirani su veliki ekološki pokreti planinara za zaštitu planinske prirode.
1994. donesen prvi Zakon o zaštiti prirode RH.
- Od 1993. do danas organizirane su velike akcije zaštite planinske prirode (Kamačnik, Lukovo Šugarje, Naftovod, Medjame, ...).

LEGISLATIVA

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE, NN 80/13 (stari NN 30/94, 162/03)

- ***Uredba o osnivanju JU Park prirode Vransko jezero, (NN 96/99***
- ***Pravilnik o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže, NN 43/95***
- ***Pravilnik o unutaršnjem redu u PP "Medvednica", NN 107/01***
- ***Pravilnik o sakupljanju samoniklog bilja u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa, NN 102/04***

2. ZAŠTITA PLANINSKE PRIRODE PRI HPS-U

1971. god. je PSH osnovao Komisiju za zaštitu prirode. - eko patrole

- obrazovni program
- informiranje javnosti
- programi međunarodne suradnje
- INFO mreža

Eko patrole su dobrovoljne planinarske organizacije za zaštitu prirode. One djeluju na zaštiti prirode i prirodnog okoliša. Zadaci eko patrola proizlaze iz planinarske etike po kojoj je dužnost svakog planinara briga za očuvanje prirodnih ljepota i vrijednosti, a naročito za:

- očuvanje prirode, zaštite flore i faune, planina, a posebno rijetkih i zaštićenih vrsta
- očuvanje prirodnih atrakcija, zaštićenih objekata prirodne baštine, šuma, speleoloških i drugih kraških objekata, jezera, izvora i vodotokova
- zaštita prirodnog okoliša od onečišćenja i devastacije, a posebno šuma, krasa, vode i zraka
- upozoravanje planinara, izletnika i drugih građana i onečišćivača široke javnosti, kao i poduzeća za zbrinjavanje otpada, nadležnih organa i institucija na moguće štete za prirodni okoliš uslijed onečišćenja i devastacije prirodnih medija
- sudjelovanje u čišćenju, pošumljivanju i drugim akcijama za uljepšavanje prirode i prirodnih pejzaža

“Zelena-plava opcija” – povezivanje i unapređenje organizirane posjete planinskim atrakcijama uz more.

3. NEGATIVNI ČIMBENICI

Turizam

Danas se u turizam pokušava investirati velik kapital u obliku izgradnje skupocjenih žičara, hotela i drugih objekata. Time je omogućen pristup svakom tko je u stanju *platiti*, da bi bez većih napora i opasnosti mogao uživati u prirodnim ljepotama. Mogu se registrirati mnogobrojni i raznovrsni načini uništavanja, oštećivanja i pustošenja u planini.

Planinska flora

je najviše ugrožena, pogotovo ona za koju posjetioци doznaju da je rijetka ili da ima određena ljekovita svojstva. Promjer – runolist, tisa ili planika (*Leontopodium alpinum*)

Šuma,

bitna je za život čovjeka. Šuma daje drvo, osnovni građevni materijal i izvor energije. Opasnosti “kiselih kiša” je posljedica velike koncentracije sumpornog dioksida u zraku. Slične pojave dešavaju se i uz autoceste.

Vode,

osnovne životne potrebe na zemlji. U eri napretka industrije, energetski izvori su neophodni. Poseban je problem onečišćenja dolinskih voda (rijeke, jezera) od industrijskih postrojenja (nafta, kemikalije, ulje i razni otrovi).

Fauna

je ugrožena je naročito od krivolovaca, svjetlosnog zagađenja i velikih posjeta. Ugrožene su i neke endemičke vrste, glacijalni relikti, insekti, ptice, vodozemci i posebno spiljska fauna.

Prirodni objekti,

rijetki geomorfološki, paleontološki, geološki i geografski oblici (izvori, vodopadi, jezera, spilje i pećine, formacije stijena, geološki slojevi i naslage). Najviše su na udaru pećine i spilje u kojima se mogu naći najrazličitiji natpisi i potpisi, mnoge sige su oštećene i izlomljene.

4. PRAVILA PONAŠANJA U PRIRODI

UVOD: CILJEVI I DJELATNOST DRUŠTVA

STATUT DRUŠTVA

Članak 7.

Društvo svojim radom i djelovanjem među članovima njeguje i razvija planinarske vještine i planinarsku rekreaciju, *podstiče ljubav prema čuvanju ljepota planinske prirode, pridonosi zdravom životu građana, odgoju i obrazovanju, te razvija humane odnose među ljudima i svojoj domovini Republici Hrvatskoj.*

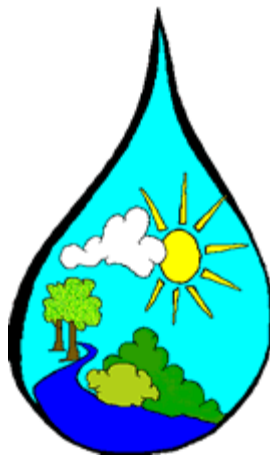
Članak 8.

Djelatnosti društva su:

- **razvijanje ukupne planinarske djelatnosti, prvenstveno snalaženje i rekreacija u prirodi**
- **upoznavanje prirodnih ljepota, kulturnih i povijesnih znamenitosti i njihova zaštita**
- **organiziranje izleta, pohoda, tura, susreta, planinarskih natjecanja (orijentacija) i drugih planinarskih priredbi**
- **skrb o planinarskim objektima; obilježavanje, čuvanje i održavanje planinarskih staza, putova, transverzala i veznih putova**
- **jačanje materijalne osnove društva u izgradnji, održavanju i čuvanju planinarskih objekata (domova, kuća, skloništa)**
- **promicanje planinarstva kod djece, mladeži i građana, te organiziranje i provođenje planinarske škole, seminara i tečajeva planinarskih vještina**
- **stvaranje uvjeta za razvoj zdravog, plemenitog i snažnog članstva, kako bi doprinijeli otklanjanju posljedica elementarnih nepogoda, nesreća, ratne opasnosti i tome slično**
- **suradnja s drugim planinarskim društvima i organizacijama, kao i Hrvatskim planinarskim savezom.**

OSNOVNA PRAVILA PONAŠANJA U PRIRODI

- poštuj prirodu i kulturno bogatstvo svakog kraja bez obzira da li je zaštićen ili nije;
- uživaj u tišini prirode, uživaj u nježnoj ljepoti, ne stvaraj buku ni galamu;
- životinjski i biljni svijet pusti na miru, čuvaj ga;
- hodaj po putevima i stazama jer se tako najmanje uznemiruju životinje i ne otvaraš nove puteve bujicama;
- ne loži vatru, osim na za to predviđenom prostoru;
- sprečavaj sve moguće izvore požara, ne pali otpatke ni druge materijale;
- ne uništavaj i ne oštećuj planinske objekte, pastirske kolibe, skloništa, kuće, planinarske upisne knjige, žigove, oznake, markacije, putokaze i sve ono što čini boravak u planini sigurnim;
- ponesi sa sobom svoje smeće u plastičnim vrećicama, odloži ga na ispravan način u odgovarajuće kontejnere;
- poštuj upozorenja na koja nailaziš;
- u zaštićenim predjelima postavljaš šator samo na za to određenim mjestima, a vozila parkiraj na označenom prostoru;
- na izlet pođi javnim prijevozom, prije svega željeznicom jer ona čini 60 % manje emisija u prirodu;
- upotrebljavaj šumske ceste za svoje vozilo samo ako je to dopušteno;

5. ZAŠTIĆENA PODRUČJA PRIRODE U HRVATSKOJ

Nacionalni parkovi

je područje osobite prirodne, estetske, kulturne i turističke vrijednosti u kojem su dopuštene samo aktivnosti kojima se ne ugrožava izvornost i raznolikost biljnog i životinjskog svijeta. Zabranjena je gospodarska uporaba prirodnih dobara ako oštećuje kvalitetu prirode zbog koje je zaštićen.

 Plitvička jezera, nacionalni park *Plitvička jezera,*

Paklenica,

Krka,

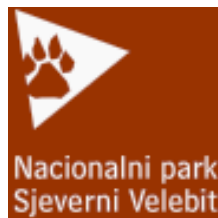
Risnjak,

Mljet,

Kornati,

Sjeverni Velebit i

Brijuni.

Strogi prirodni rezervat

je područje u kojem je dopušteno samo znanstveno istraživanje i posjete. Tu je priroda sačuvana u svom prvobitnom obliku i sadržaju.

U Hrvatskoj su dva takova područja:

Bijele i Samarske stijene u Gorskom kotaru, te

Rožanski i Hajdučki kukovi na Velebitu.

Park prirode

je prirodno ili kultivirano područje s iznimnim estetskim i rekreativnim vrijednostima u kojem su dopuštene aktivnosti koje ne ugrožavaju njegove prirodne značajke.

Kopački rit,

Medvednica,

Velebit (rezervat biosfere),

Biokovo,

Telašćica na Dugom otoku,

Lonjsko polje,

Žumberak i Samoborsko gorje,

Vransko jezero,

Papuk i

Učka

I Lastovo.

U završnoj su fazi pripreme Bjelolasica i Lička Plješivica, a pripremaju se Mrežnica i Zagorje.

Posebni rezervat

je područje u kojem je posebno izražena jedna ili više izvornih prirodnih osobina. U Hrvatskoj ih ima šezdeset i devet i dijele se na:

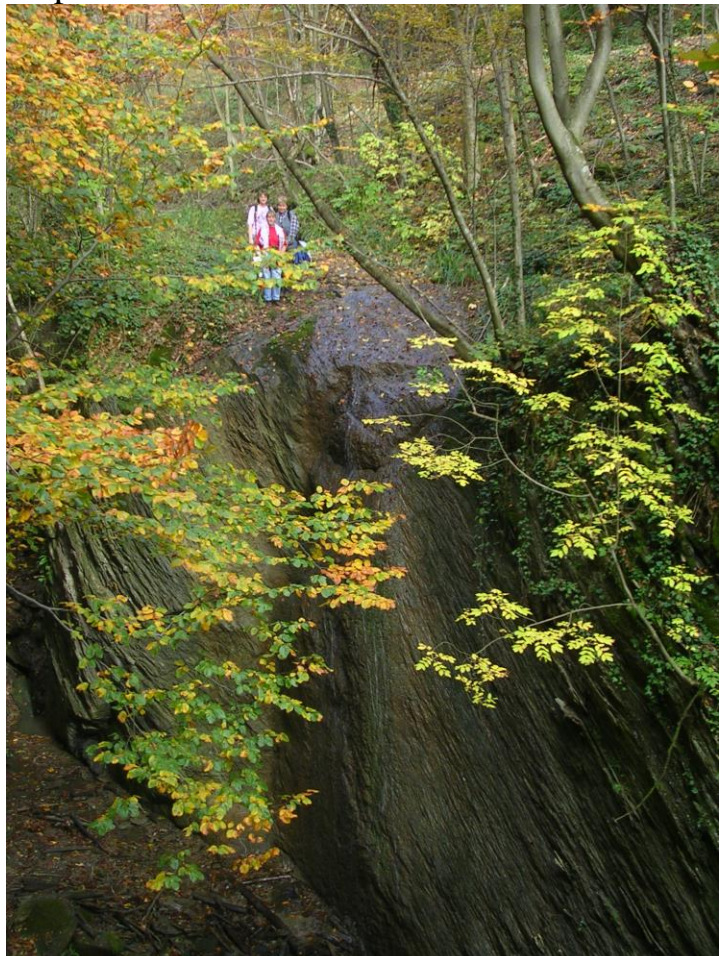
- botaničke

Klek, *Mali Kalnik*

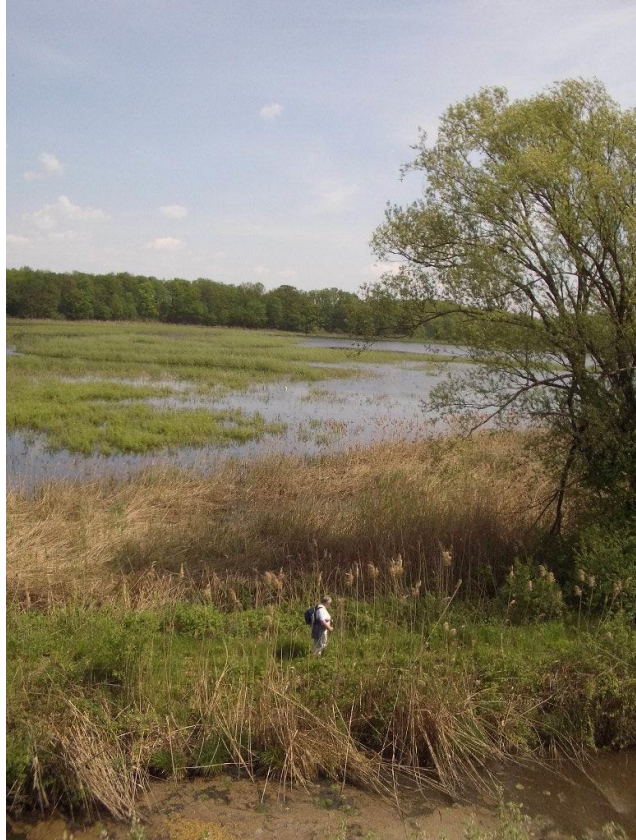
- geomorfološki

Slapnica *Kamačnik*

- ihtiološki: *Rukavci Drave*
- ornitološki: *Krapje Dol*
- ihtiološko-ornitološki

Crna Mlaka

- morski: *Modre špilje Biševa*
- zoološki: *Dolina Neretve*

- šumski: *Japetić*

Park šuma

je područje koje je namijenjeno odmoru i rekreaciji ili posjeduje pejzažnu vrijednost. Japlenški vrh i Golubinjak (Delnice), Koločep, Ošjak, Jankovac, Trakošćan, Marjan, Trsteno, Komrčar (Rab), Košljun (Krk)

Zaštićeni krajolik je područje prirodno ili kultivirano veće estetske ili kulturno-povijesne vrijednosti. U takvim područjima nisu dozvoljene radnje i akcije koje bi narušile osnovna obilježja. *Limski zaljev, Zelenjak, Slapnica (Žumberak), Saljsko polje, Ozalj, okić, klek, Pakleni otoci, Vidova gora i dr.*

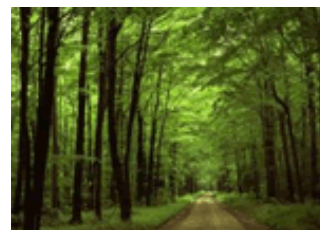
Spomenik prirode je pojedinačni izvorni i neizmjenjeni dio ili skupina dijelova koji ima znanstvenu, estetsku ili kulturno-povijesnu vrijednost. *Brusnik, Jabuka, Lokvarka, Cerovačke pećine, Modro i Crveno jezero, Veternica, izvor Kupe, vrela Cetine, Gupčeva lipa, turski hrast u Velikoj Gorici, hrast lužnjak u Županji i mnogi drugi.*

Spomenik parkovne arhitekture je oblikovana površina ili pojedinačno stablo ili skupina koji imaju veću znanstvenu, estetsku ili kulturnu vrijednost. *(Arboretum Trsteno, botanički vrtovi i parkovi oko značajnih dvoraca i dr.)*

Pojedina biljna i životinjska vrsta je vrsta koja je ugrožena ili rijetka. Zabranjeno je i prikrivanje, prodaja, kupnja i otuđivanje zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta. Istu zaštitu imaju i samonikle biljke i divlje životinje u nacionalnom parku, strogom i posebnom rezervatu i u špiljama, iako nisu zaštićene kao biljne i životinjske vrste. Zaštićene su 44 biljne i 380 životinjske vrste.

Zaštićene životinjske vrste u Hrvatskoj

Hrvatska je zemlja s jedinstvenim prirodnim fenomenima od čije ljepote zastaje dah. Ta prekrasna netaknuta priroda zaštićena je kroz nacionalne parkove, parkove prirode i rezervate u kojima obitavaju autohtone, rijetke i zaštićene životinjske vrste. Taj oblik zaštite prirode i bića koja tu žive je neophodan jer je čovjek sebi uzeo za pravo da istrebljuje divlje životinje sve više radi zabave, a sve manje radi prehrane.

Pravo svake divlje životinje je da živi na slobodi u svom prirodnom okolišu i ima se pravo razmnožavati. Zakon o zaštiti prirode govori da se nijedna životinja ne smije koristiti radi čovjekove zabave te su i divlje životinje zaštićene temeljem tog zakona. Zaštićene su pojedine vrste sisavaca, ptica, gmazova, vodozemaca i beskralješnjaka.

Od morskih stanovnika zaštićeni su dobri dupin, obični dupin, kitovi, plemenita periska, glavata želva i sredozemna medvjedica.

Dobri dupin je jedina trajno naseljena vrsta u Jadranu. Istraživanja su pokazala da u Jadranskom moru obitava oko 220 dobrih dupina, a najveći broj se kreće u akvatoriju otoka Lošinja.

Obični dupin nije trajno naseljen u Jadranu, ali u naše more ulazi u potrazi za hranom kroz Otrantska vrata. Od dobrog dupina razlikuje se u boji kože. S leđne strane je tamno smeđe do crne boje, a trbušna strana mu je bijela.

Najveća živuća životinja danas je kit usan – plavetni kit. Kitovi ne žive trajno u našem moru, ali ponekad dođu slijedeći brodove te su i oni zaštićeni Zakonom o zaštiti prirode.

Plemenita periska je Sredozemni endem i rasprostranjena je po čitavom Jadranu, a vrlo je cijenjeni ukras i traženi suvenir. Živi na pjeskovitom dnu priobalnih područja šiljatim dijelom zakopana u sediment.

Sljedeća vrsta je Sredozemna medvjedica koju još nazivaju i "morski čovik". Medvjedica je izvrsni plivač, ali jedan dio svog života provodi na kopnu u špiljama, grotama i na žalovima, uglavnom na teško dostupnim mjestima. Medvjedice žive same ili u malim skupinama, a hrane se ribom.

Još je jedan stanovnik mora koji spada u zaštićenu vrstu, a to su kornjače od kojih je najrasprostranjenija glavata želva. Ova vrsta kornjače jedina je stalna vrsta u Jadranu, a obitava u vodama sjevernog Jadrana. Taj akvatorij je vrlo važno i pogodno područje za ishranu i rast ove zaštićene vrste.

Od kopnenih životinjskih vrsta zaštićeni su vukovi, divlje mačke, risovi i vidre.

Vukovi su izuzetni predatori koji imaju važnu ulogu u održavanju ravnoteže u ekosustavu. Ravnotežu održavaju loveći bolestan, slab ili star plijen, ali ako nema mesa hranit će se i biljnom hranom. To su društvene životinje i žive u čoporu radi lakšeg preživljavanja i prehrane. U izuzetnim slučajevima napast će domaće životinje, a s obzirom da se ne hrani redovito može gladovati i duže vrijeme.

Ris je naša najveća mačka, a prepoznat ga možemo i po čupercima crnih dlaka na vrhovima ušiju. Ris je bio naša autohtona divljač sa prebivalištem na Risnjaku u Gorskom kotaru, ali je nestao i ponovno je naseljen. Hrani se zečevima, lisicama i srnama, ali za razliku od vuka lovi i zdravu divljač.

Divlja mačka je naša autohtona divljač i rasprostranjena je u svim našim lovištima. Slična je domaćoj mački, ali je krupnija i snažnija. Živi samotnjački u starijim visokim šumama, a hrani se sitnim glodavcima iako može savladati lane ili tetrijeba gluhana.

Vidra je sljedeća ugrožena vrsta. Obitava u staništima uz vodu na kopnu-uz rijeke, jezera, ribnjake i na velikim močvarnim područjima. U kopnenim dijelovima nastanjuje porječje rijeka Drave i Save, a u obalnom dijelu porječja rijeka Mirne, Raše, Zrmanje, Krke i Neretve. Postale su ugrožena vrsta lova i krivolova, zagađenja voda, uništavanja staništa i nedostatkom organizama u vodi koji joj služe kao hrana.

Sve su te životinje i još brojne druge ugrožene zbog onečišćenja okoliša, nestajanja njihovih prirodnih staništa te pretjeranom uporabom pesticida, a uzročnik svemu tome je čovjek. Naša divlja fauna sačinjava naše prirodno nasljeđe koje se mora sačuvati za buduće naraštaje, stoga poštuju prirodu i propise o zaštiti životinja.

ZAŠTIĆENE BILJKE

Dubrovačka zečina

Centaurea ragusina L.

Dubrovačka zečina

Porodica: Asteraceae (=Compositae)

Temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićena je od 1969.g. na svim prirodnim nalazištima.

Zanimljiva i značajna endemična biljka za sada je dobro zastupljena na srednjodalmatinskim otocima, poznata s više nalazišta, ali često s malobrojnom populacijom.

Rasprostranjenost: U obalnom dijelu Jadrana raste u okolici Cavtata, kao i na otocima: Kornatima, Dugom otoku, Čiovu, Šolti, Braču, Hvaru, Visu, Biševu, Brusniku, Svecu, Kamiku, Palagruži, Lastovu i Mljetu.

Stanište: Pukotine okomitih stijena, redovito s ekspozicijom jug-jugozapad. Iznimno raste i na stijenama udaljenim od mora tako npr. na otoku Hvaru tik ispod vrha Sv. Nikole. Raste u opsegu zajednice Phagnalo-Centaureetum ragusinae.

Biologija vrste: Razmnožava se sjemenom, ali rijetko pokazuje tendenciju povećanja populacije.

Hrvatska sibireja

Sibiraea croatica Deg.

Hrvatska sibireja (rijetka i endemična vrsta, tercijalni relikv)

Porodica: Rosaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena 1964.g na svim prirodnim nalazištima.

Vrsta uskog i disjunktnog areala, raste na sjevernom i srednjem Velebitu.

Raste na kamenitim obroncima, često nepristupačnim, u sloju između 700 i 1200 m nadmorske visine. Raste u šikarama as. Seslerio-Ostryetum i u sastojinama crnog bora te u primorskoj bukovoj šumi. Uzgaja se i kao ukrasna biljka. U mnogim je europskim zemljama poznata kao

hortikulturna vrsta, kao ukrasna biljka naturalizirana je u Francuskoj. To je listopadni do 1m visoki, razgranati grm, gustih grana, čiji je korijenov sustav dobro razvijen i jak, prodire i u najuže pukotine krečnjačkih stijena.

Kora je crveno-smeđa, tanka, glatka, sjajna, kasnije sivosmeđa. Cvjetovi 6-7 mm u promjeru, smješteni u rahle do 10cm duge terminalne metlice.

Cvjetovi su dvodomni ili hermafroditni, a oprašivanje je entomofilno.

Čašica i krunica petočlane; latice okruglaste, bijele. Cvate u lipnju i srpnju.

Razmnožava se sjemenom koje dozrijeva koncem rujna. Srodnici hrvatske sibireje nalaze se oko 5000 km na istok u centralnoj Aziji. To su S.

altaiensis (Laxm.) C.K.Schneider i S. tianschanica (Krassn.) A.Pojark.

Kitajbelov jaglac

Primula kitaibeliana Schott

Kitajbelov jaglac (rijetka, endemična biljka)

Porodica: Primulaceae

Zaštićena 1970.g. na svim prirodnim nalazištima temeljem Zakona o zaštiti prirode.

Javlja se na području Velebitu, Kleku, Pećniku i kod Ogulina. Raste na sjeveru i jugu izloženih, iskidanih vapnenačkih stijena, ali i duboko u zoni krške šume. Uz rub šume pri dnu stijena stvara veće busene, ali tamo biva potisnuta od biljaka jačega rasta. Raste na visini od 1200 do 1700 m nadmorske visine. Razmnožava se sjemenom, u kulturi slabo cvjeta. Cijela biljka žljezdasto je ljepljiva. Cvjetovi su dvospolni i aktinomorfni, imaju dvostruko ocvijeće sastavljeno od čašice i krunice. Cvjetovi su od crvene do ljubičastocrvene boje. Prašnika ima 5, a tučak ima 1 vrat sa jednom njuškom i jednogradnom plodnicom. Plod je tobolac koji sadrži više tamnosmeđih sjemenki. Vrijeme cvatnje: VII.

Aquilegia kitabelii Schott

Kitajbelov pakujac (rijetka biljka)

Porodica: Ranunculaceae

Temeljem Zakona o zaštiti prirode vrsta je zaštićena 1976.g. na svim prirodnim nalazištima.

Raste u višim dijelovima dinarskog gorja. Nalazimo ju u pukotinama i na policama vapnenačkih stijena te na stjenovitim mjestima predplaninskih i planinskih područja Dinarskog gorja. Obično se javlja u endemičnim zajednicama iz sveze *Micromerion croatica* zajedno s više drugih endemičnih vrsta svojstvenih dinarskom području. Biljka je trajnica koja se javlja pojedinačno i u manjim busenima. Razmnožava se sjemenjem, ali se obnavlja i iz korijena. Vrijeme cvatnje: VII mjesec. Prekrasna biljka plijeni pažnju svojim cvjetovima koji se nalaze na dugačkim drškama. Uspravni su, dvospolni, aktinomorfni u modroj modroljubičastoj ili ružičastoj boji.

Kitajbelov pakujac

Degenia velebitica (Degen) Hayek

Velebitska degenija (ugrožena, rijetka i endemična vrsta)

Temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićena je na svim prirodnim nalazištima od 1964.g.

Rasprostranjena je na vrlo usko područje u srednjem i južnom Velebitu. Kao izrazita heliofita i kalcifita raste na blago nagnutim točilima koja su izložena jakom vjetru. Staništa se nalaze na visini između 1200-1300 m. Jedini je predstavnik monotipskog roda te je u tom smislu sasvim osamljena i predstavlja najinteresantniju reliktnu i endemičnu vrstu naše flore. To je mala trajnica sa dugim i razgranatim korjenovim sistemom, koji duboko prodire kroz krečnjački detritus, i niskom, 3-5 cm visokom stabljikom. Cijela biljka je gusto pokrivena brojnim prileglim srebrenastim dlačicama, pa se jedva primjećuje u sivilu krečnjačkih sipara. Listići linearno lancetasti, u rozetama. Cvjetovi su izrazito žuti, dvospolni i pravilni. Lapovi čaške 7-8mm dugi, stoje uspravno, a vanjska dva su vrećasto izbočena prema dolje. Krunični listići su dugi oko 15 mm, 3,5-4,5 mm široki. Polod je napuhana, jajasta komušica prekrivena zvjezdasto razgranjenim dlačicama, ima dva pretinca koji su odijeljeni vertikalnom membranoznom pregradom. Sjemenke su spljoštene, kestenjastosmeđe boje.

Biljke su kratka vijeka pa se moraju češće obnavljati, cvate u IV i V mjesecu.

Velebitska degenija

Anthyllis barba-jovis L.

Grmoliki (jupiterov) ranjenik, bijeli pelin, rijetka, reliktna vrsta
Porodica: Fabaceae (= Leguminosae)

Na temelju zakona o zaštiti prirode vrsta je 1980.g. zaštićena na svim prirodnim nalazištima u Hrvatskoj.

Ova vrlo dekorativna biljka raste na otocima: Dugom otoku, Visu, Biševu, Svecu, Mljetu, Koločepu, Lopudu, Lokrumu, te u okolici Dubrovnika.

Stanište: Pukotine karbonatnih stijena, u sustavu vegetacije stijena ili makije divlje masline, u najkserotermnijem dijelu Hrvatskog primorja. Jedino kod Komiže na otoku Visu raste na silikatnoj podlozi-reliktnom vulkanskom pepelu i rastrošenoj lavi.

Arbutus andrachnoides Link.

Vilinska planika Anacamptis pyramidalis (L.) L.C.M.Rich.
Vratiželja (rijetka biljka)

Porodica: Orchidaceae

Zaštićena 1972.g. na svim prirodnim nalazištima temeljem Zakona o zaštiti prirode.

Raste u primorskom pojasu od Pule na sjeverozapadu do Konavala na jugoistoku, a u kontinentalnom dijelu u Gorskom kotaru, na Plitvičkim jezerima, u Samoborskom gorju i okolici Zagreba te u Slavoniji.

Nalazimo ju na suhim livadama, isključivo na bazičnom tlu (pH 7,5-8,5), od nizina do 1700 m nadmorske visine. Branje lijepih cvjetova, korištenje gomolja u narodnoj medicini i prehrani pridonose izumiranju ove vrste.

Biologija vrste: Zoofilna vrsta sa mnogo sićušnih sjemenki koje klijaju jedino ako u njima nastane endotrofna mikoriza. Raste u manjim skupinama.

Betula pubescens Ehrh.

Cretna breza (ugrožena vrsta)

Porodica: Betulaceae

Zaštićena 1963.g. na svim prirodnim nalazištima na temelju Zakona o zaštiti prirode.

Rasprostranjena je na području Banije te okoline Samobora, sa malim brojem individua. Stanište su joj cretovi i heliofilne cretne sikare i rijetke šume. Zbog prirode staništa i relativno slabe fruktifikacije širenje je ograničeno.

Biologija vrste: Drveće i grmovi, koji se razmnožavaju sjemenjem. Osrednje su vitalnosti.

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce

Bijela naglavica (Ugrožena vrsta)

Porodica: Orchidaceae

Od 1972.g. na svim prirodnim staništima je zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode.

Lijepi cvjetovi privlačni za branje kao i promjene u staništima smanjuje brojnost ove biljke.

Rasprostranjenost: U kontinentalnom području i primorskom pojasu od Učke na sjeverozapadu do planine Kozjaka na jugoistoku.

Stanište: Raste u svijetlim, sjenovitim listopadnim šumama (osobito bukovim) i šikarama, rijetko na vlažnim livadama, pretežno na bazičnom tlu (pH 7-8), od nizine do 1300 m nadmorske visine.

Biologija vrste: Zoofilna vrsta sa mnogo sićušnih sjemenki koje klijaju jedino ako u njima nastane endotrofna mikoriza

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch

Dugolisna naglavica (Ugrožena vrsta)

Porodica: Orchidaceae

Na temelju Zakona o zaštiti prirode zaštićena 1972.g. na svim prirodnim nalazištima.

Raste u kontinentalnom području i primorskom području od Verudele u Istri na sjeverozapadu do Biokova na jugoistoku, na otocima Lošinju i Dugom otoku.

Nalazimo ju u svijetlim šumama, na šumskim proplancima, u šikarama i rjeđe na travnjacima. U srednjoj Europi javlja se samo na bazičnom tlu (pH 7,7-8,2).

Biologija vrste: Zoofilna vrsta s mnogo sićušnih sjemenki koje klijaju jedino ako u njima nastane endotrofna mikoriza.

Cephalanthera rubra (L.) L. C. M. Rich.

Crvena naglavica (Ugrožena vrsta)

Porodica: Orchidaceae

Zaštićena Zakonom o zaštiti prirode od 1972.g. na svim prirodnim nalazištima.

Rasprostranjena je u kontinentalnom dijelu u okolici Orahovice, Požege, Samobora, Delnica, Lukovdola, Topuskog, na području Plitvičkih jezera, Moslavačkoj gori, Vukomeričkim goricama, Medvednici, Samoborskom gorju, Žumberačkom gorju, Strahišćnici, Ivanščici, Risnjaku, Velebitu, Plješevici i Dinari. U primorskom pojasu jedino u Senju. Kao i prije navedene ona je zoofilna vrsta, puno sićušnih sjemenki koje klijaju samo ako se u njima stvori andotrofna mikoriza. U prirodi se javlja pojedinačno

sa malo primjeraka. Svjetle listopadne i crnogorične šume, šumski proplanci, šikare njeno su stanište do 1800 m nadmorske visine.

Cypripedium calceolus L.

Gospina papučica

Porodica: Orchidaceae

Temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićena 1972.g. na svim prirodnim nalazištima.

Raste na vapnenačkom tlu, sjenovitim i vlažnim kamenitim mjestima planinskih i predplaninskih šuma i šikara, te uz predplaninske bukve i klekovinu do 1700 m nadmorske visine. U prirodi ju nalazimo u manjim skupinama, osim na području južnog Velebita gdje je populacija ove vrste gusta. Biljka je trajnica s više nadzemnih izdanaka. Oprašivanje vrši pomoću kukaca što omogućuju cvjetovi osobitom građom.

Cvate u svibnju, lipnju te u srpnju u planinskim predjelima.

Razmnožava se podzemnom stabljikom (korijenski gomolj) i sjemenom.

Convolvulus cneorum L.

Srebroliki slak (rijetka i reliktna vrsta)

Porodica: Convolvulaceae

Zaštićena Zakonom o zaštiti prirode 1980.g. na svim prirodnim staništima.

Stanište: Pukotine obalnih stijena u sastavu hazmofitskog-halofitske vegetacije as. Phagnalo-Centaureetum ragusinae.

Raste u toplijem dijelu jadranskog primorskog pojasa od Dugog otoka na sjeveru do otočića Mrkana i Bobare kod Cavtata. Zastupljena je sa malo jedinki. Razmnožava se sjemenom. U uzgoju izvan primorja uspijeva samo u staklenicima, ali brzo degenerira.

Daphne blagayana Freyer

Blagajev likovac (ugrožena i rijetka vrsta)

Porodica: Thymelaeaceae

Vrsta je 1952.g. zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode, na svim prirodnim nalazištima.

Rasprostranjena je samo na tri lokacije, Samoborskom gorju, Palačniku i Medvednici.

Razmnožava se sjemenom, rijetko frukticira iako obilno cvjeta. Raste pojedinačno ili u malim skupinama, a na navedenim nalazištima vjerojatno ne prelazi stotinjak primjeraka. Stanište su joj medunčeve-crnograbove šume.

Daphne cneorum L.

Crveni likovac (ugrožena i rijetka vrsta)

Porodica: Thymelaeaceae

Temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićena je na svim prirodnim nalazištima 1952.g.

Raste pojedinačno ili u manjim skupinama na brdskim travnjacima. Samoborsko gorje, južni Velebit, Gola Plješivica, Risnjak mjesta su gdje možemo vidjeti ovu lijepu i rijetku biljku. Kao i Daphne blagayana Freyer razmnožava se sjemenom, redovito cvate, ali rijetko frukticira.

Daphne laureola L.

Lovorasti likovac (rijetka vrsta)

Porodica: Thymelaeaceae

Na svim prirodnim nalazištima zaštićena Zakonom o zaštiti prirode 1952.g.

Danas je još rasprostranjena u gorskom području istočne, sjeverne i zapadne Hrvatske: Požeška kotlina, Kalnik, Ravna gora, Ivanščica, Strahinščica, Medvednica, Samoborsko gorje, Klek, Učka, Velebit. Raste pojedinačno u obliku niskog grma koji se razmnožava sjemenom. Stanište su joj mezofilne gorske bukove šume, ali zalazi i u termofilno područje crnog i bijelog graba, te u termofilne listopadne šume. Broj primjeraka se smanjuje branjem grančica, jer su listovi vrlo dekorativni i naravno uništavanjem staništa.

Dorenicum orientale Hoffm. (syn. D. caucasicum Bieb.)

Kavkaski divokozjak (rijetka vrsta)

Porodica: Asteraceae (= Compositae)

Vrsta je zaštićena 1958.g. Zakonom o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima.

Jugoistočnoeuropska-zapadnoazijska biljka, rasprostranjena na Medvednici i na Psunju. Trajnica, s nadzemnom stabljikom i podzemnim podankom; otrovna; razmnožava se plodovima (roške) i vegetativno podancima; u horikulturi su uzgojene posebne odlike. Na nalazištima na Medvednici je brojna.

Eranthis hyemalis (L.) Salisb.

Ozimnica (rijetka biljka, terciarni relikv)

Porodica: Ranunculaceae

Zaštićena 1958.g. temeljem Zakona o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima.

Višegodišnja zelen, cvate krajem zime i na početku proljeća, plod je višesjemeni mjehur, razmnožava se sjemenom. Javlja se u sastavu različitih tipova šumske vegetacije: u hrastovim, bagremovim i topolovim sastojinama. Vrsta čini sag u prizemnom sloju u šumskoj sastojini u blizini Tovarnika, dok se na području Strahinšćice, Papuka, Dilja, okolice Požege, Vukovara te uz Dunav između Erduta i Aljmaša javlja u malom broju primjeraka. Krčenjem šume i preoravanjem livada smanjuje se brojnost ove vrste.

Eryngium alpinum L.

Planinski kotrljan (rijetka biljka)

Porodica: Apiaceae (=Umbelliferae)

Vrsta je zaštićena 1976.g. temeljem Zakona o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima.

Raste u planinskom području Like i Gorskog kotara te na Velebitu i Biokovu. Stanište su joj planinske livade i pašnjaci te žljebovi između klekovine gdje dugo leži snijeg. Preferira vapnenačke terene. Trajnica je i razmnožava se sjemenom.

Fritillaria meleagris L.

Obična kockavica (ugrožena vrsta)

Porodica: Liliaceae

Temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićena 1958.g. na svim prirodnim nalazištima.

Rasprostranjenost: Slavonija, Hrvatsko zagorje, Vukomeričke gorice, Turopolje, Posavina, južni Velebit i Dalmacija. Kao element brojnih zajednica Molinio-Arrhenatheretea i Querco-Fagetea obrasta vlažna i povremeno plavljena staništa koja su obogaćena hranjivim i neutralno do blago kisele reakcije. Ova trajnica razmnožava se vegetativno (lukovicom) i iz sjemena koje često širi voda.

Gentiana acaulis L. (syn. G. kochiana Perr. et Song)

Kohova sirištara (rijetka i endemična biljka)

Porodica: Gentianaceae

Zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode 1976.g. na svim prirodnim nalazištima.

Raste na predplaninskim i planinskim travnjacima u pojasu od 200 do 1700 m nadmorske visine na Kleku, Kapeli i Velebitu.

Čvata je višegodišnja zeljasta biljka sa niskim stabljikama koje imaju 1-2 para listova, a na vrhu se završavaju jednim krupnim, veoma dekorativnim cvijetom. Listovi su jednostavni cjelovitog ruba, listovi rozete usko eliptični, na vrhu šiljati. Čašica se sastoji iz 4-5 lapova koji su međusobno srasli. Cvate u (VI), VII, VIII mjesecu. Plod je mnogosjemeni tobolac. Razmnožava se sjemenom. Raste pojedinačno ili u manjim skupinama. Ugrožena je zbog sabiranja jer je dekorativna i ljekovita.

Gentiana clusii Perr. et Song

Kluzijeva sirištarka (rijetka biljka)

Porodica: Gentianaceae

Zaštićena Zakonom o zaštiti prirode 1970.g. na svim prirodnim nalazištima.

Raste u predplaninskom pojasu primorskih Dinarida, na planinskim lancima Gorskog Kotara, na Velebitu, te na Ličkoj Plješevici.

Stanište su joj planinski pašnjaci (vapnenačka podloga) i u opsegu zajednica Caricetum firmae, Carici kitaibelianaee-Helianthemetum alpestris, Carici kitaibelianaee-Helianthemetum balcanici i Seslerio-Caricetum humilis.

Biologija vrste: Trajnica s prizemnim rozetama, razmnožava se sjemenom.

Gentiana lutea L. (ssp. symphyandra)

Žuta sirištarka (osjetljiva, endemična biljka)

Porodica: Gentianaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena 1955.g. na svim prirodnim nalazištima.

Nalazišta: Velika i Mala Kapela, Lička i Gola Plješevica, Velebit, Dinara, Troglav, Kamešnica, Biokovo.

Nastanjena je na planinske goleti, napose kamenite površine obrasle travom po prisojnim obroncima, umirena točila, česta uz rub klekovine. Raste na području raširenja planinske vegetacije, pretežno na vapnenačkom tlu. Karakteristična je vrsta reda i razreda Seslerietalia juncifoliae te je zastupljena često i obilno u zajednicama Festucetum pungentis i Laevi-Helianthemetum alpestris. Trajnica, najčešće cvate tek nakon 20g., a pojedina biljka cvate u tijeku sezone samo nekoliko godina. Korijen može doživjeti starost do 60g. Razmnožava se sjemenom, a izdanke tjera i iz podzemne stabljike.

Ilex aquifolium L.

Božikovina (ugrožena vrsta)

Porodica: Aquifoliaceae

Zakonom zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima od 1961.g.

Atlantsko-submediteranska biljka raste od primorskih do kontinentalnih krajeva u bukovim i bukovo-jelovim šumama gorskih područja, a dijelom i u submediteranskim šumama i šikarama. Vazdazeleni dvodomni grm ili nisko, iznimno i veće stablo; može doživjeti starost i do 300 godina, raste sporo, a zbog dekorativnih osobina dosta se uzgaja; rasprostranjuje se plodovima koštunicama koje raznose ptice; panjevi božikovine imaju jaku izbojnu snagu. Često se uzgaja kao hortikulturna biljka, pa je uzgojeno više odlika. Raste pojedinačno, a mjestimično i u većim skupinama npr. na Drgomlju u Gorskom kotaru i Velikoj Kapeli.

Leontopodium alpinum Cass. var. krasense Derg.

Runolist (ugrožena i endemična biljka)

Porodica: Asterace (=Compositae)

Zaštićena Zakonom o zaštiti prirode 1952.g. na svim prirodnim nalazištima.

Rasprostranjena je na gorskim predjelima Dinarida. Vrsta obrašćuje pukotine i police vapnenačkih stijena predplaninskog i planinskog pojasa Dinarskog gorja, i to uglavnom na sjevernim stranama, ali se u višim dijelovima mjestimično javlja i na kamenjarskim travnjacima, npr. na području Zavižana na Velebitu. Raste u opsegu endemičnih biljnih zajednica iz sveze Micromerion croaticae, npr. u as. Asplenio-Silenietum hayekianae. Biljka je trajnica koja se razmnožava sjemenom, ali se obnavlja i iz korijena. Raste u busenima.

Lilium bulbiferum L.

Zvezdasti ljiljan (ugrožena vrsta)

Porodica: Liliaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena 1969g. na svim prirodnim nalazištima.

Rasprostranjena na kontinentalna i primorska područja: Gorski kotar, Hrvatsko primorje, Istra, Lika, Velebit.

Stanište: Brdske i gorske livade na stjenovitoj podlozi u sustavu as. Bromo-Plantaginetum mediae i Carici centauretum rupestris.

Biologija vrste: Trajnica s podzemnom lukovicom.

Razmnožava se sjemenom i rasplodnim bulbilima koji se nalaze u pazušcima listova.

Lilium carnioolicum Bernh. ex Koch

Kranjski ljiljan (ugrožena vrsta)

Porodica: Liliaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena na svim prirodnim nalazištima od 1958.g.

Rasprostranjenost: Gorsko i planinsko područje zapadne Hrvatske: Strahinščica, Medvednica, Samoborsko gorje, Gorski kotar, Učka, Velebit, Dinara. Kao i zvjezdasti ljiljan biljka je trajnica s podzemnom lukovicom i razmnožava se sjemenom. Stanište su joj brdske livade u sastavu asocijacija reda Quercetalia pubescentis.

Lilium martagon L.

Liljan zlatan (ugrožena vrsta)

Porodica: Liliaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena vrsta na svim prirodnim nalazištima od 1970.g.

Rasprostranjena vrsta na području Slavonije, Hrvatskog zagorja, Kalnika, Medvednice, Samoborskog gorja, Turopolja, Gorskog kotara, Like, Velebita i Biokova. Raste na rastresitom i bogatom tlu, neutralne do kisele reakcije. Trajnica, geofit. Razmnožava se vegetativno i sjemenom.

Paeonia mascula (L.) Mill.

Velelisni božur (rijetka biljka, tercijski relikv)

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena na svim prirodnim nalazištima od 1958.g

Rasprostranjena vrsta na području Medvednice, Žumberačkog gorja, Macelja, Velebita, Pšunja i Like. Stanište su joj šikare i šume, rjeđe pašnjaci brdskog i gorskog područja.

Biologija vrste: Višegodišnja zelen, razmnožava se podankom i sjemenom. Javlja se u većim ili manjim busenovima koji dolaze u skupinama, dobre je vitalnosti, a na nekim je područjima populacija prorjeđena.

Platanthera bifolia (L.) L.C.M. Rich.

Mirisavi vimenjak (osjetljiva vrsta)

Porodica: Orchidaceae

Zaštićena od 1972.g temeljem Zakona o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima.

Raste u kontinentalnom području, u Slavoniji, Hrvatskom zagorju, Gorskom kotaru, Lici, a u primorskom pojasu od Rijeke do Zadra, te na otoku Cresu. Vrsti odgovara kiselo do slabo bazično tlo (pH 4,3-7,5) u bjelogoričnim i crnogoričnim šumama, rjeđe livadama. Zoofilna vrsta s mnogo sićušnih sjemenki koje klijaju jedino ako u njima nastane endotrofna mikoriza. Raste pojedinačno na svim nalazištima.

Platanthera chlorantha (Custer) Reichenb.

Zelenkasti vimenjak (ugrožena vrsta)

Porodica: Orchidaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena od 1972.g. na svim prirodnim nalazištima.

Vrsta je rasprostranjena u kontinentalnom području i to okolini Križevaca, Zagreba, na planini Strahinščici i Goloj Plješivici, a u primorskom pojasu u Istri, te okolini Zadra. Raste u bjelogoričnim i crnogoričnim šumama i na planinskim livadama, uglavnom na bazičnom tlu (pH 7,0-8,4) do 1600 m nadmorske visine. Zoofilna vrsta s mnogo sićušnih sjemenki koje klijaju jedino ako u njima nastane endotrofna mikoriza. Pimjerci rastu pojedinačno.

Polygala chamaebuxus L.

Zimzeleni krestušac (rijetka biljka)

Porodica: Polygalaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena od 1958.g. na svim prirodnim nalazištima.

Raste u Samoborskom gorju, Gorskom kotaru, Goloj Plješivici i Velebitu.

Stanište: Na strmim dolomitnim obroncima, na plitkom humaznom tlu u sastavu zajednice Erico-Ostryetum, Chamaebuxo-Pinetum croaticum i Eeico-Fagetum. Javlja se također na rubovima šuma u subalpskom području. Biljka je polugrm sa zimzelenim kožnatim listovima. Plodovi su dvogradni tobolci. Razmnožava se sjemenom. Ima dekorativne cvjetove, na povoljnim staništima unutar svog areala gusto pokriva površinu.

Primula auricula L.

Planinski jaglac (rijetka, reliktna vrsta)

Porodica: Primulaceae

Zaštićena Zakonom o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima od 1961.g.

Rasprostranjenost: Alpski florni element. Raste na planinama Klanika, Ivanščici, Strahinščici, Medvednici i Učki. Stanište su joj vapnenačke stijene i police gorskog područja. Biljka je lijepih, mirisnih žutih cvjetova, trajnica je i razmnožava se sjemenom. Broj se znatno smanjuje na pristupačnim nalazištima.

Primula wulfeniana Schott

Vulfenov jaglac (osjetljiva i rijetka biljka)

Porodica: Primulaceae

Vrsta je zaštićena temeljem Zakona o zaštiti prirode 1970.g. na svim prirodnim nalazištima.

Jedino nalazište na Trovrhu na Ličkoj Plješivici.

Stanište: Na izloženim kamenitim padinama u as. Caricetum firmiae croaticum Horv.

Vrsta se razmnožava sjemenom, širi se stvaranjem velikih busena. Zastupljena je malobrojnim primjercima

Rhododendron hirsutum L.

Dlakavi pjenišnik (rijetka vrsta)

Porodica: Ericaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena od 1969.g. na svim prirodnim nalazištima.

Sjeverozapadni Dinaridi predstavljaju istočnu granicu areala. Raste na Velikoj Kapeli, Velebitu, Snježniku, Risnjaku, Kleku, Bjelolasici, Ličkoj Plješivici. Stanište su joj pukotine stijena, krševiti tereni predplaninskog pojasa, u opsegu različitih nešumskih biljnih zajednica. Raste kao grm, razmnožava se sjemenom i ne pokazuje tendenciju povećanja populacije.

Ruscus hypoglossum L.

Širokolisna veprovina (osjetljiva vrsta)

Porodica: Liliaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena 1953.g. na svim prirodnim nalazištima.

Raste na mnogim nalazištima u kontinentalnom i primorskom području: Slavonija, Hrvatsko zagorje, Samoborsko gorje, Gorski kotar, Lika, Velebit, otoci Cres i Lošinj te okolica Nina.

Stanište: Raste u sastavu mezofilnih, gorskih, bukovih, ali i u termofilnim šumama.

Biologija vrste: Trajnica s trajno zelenim listovima (filokladijima), razmnožava se sjemenom. Raste u skupinama, brojna je na mnogim nalazištima.

Biljke se sabiru za potrebe cvjećarstva.

Scopolia carniolica Jacq.

Bijeli bun (ugrožena vrsta)

Porodica: Solanaceae

Vrsta je zaštićena od 1977.g. temeljem Zakona o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima.

Rasprostranjena je na Samoborskom gorju, Medvednici,

Hrvatskom zagorju, Moslavačkoj gori, Požeškoj kotlini, Psunju, Gorskom kotaru, Ličkoj Plješivici, Velebitu, Hrvatskom primorju. Raste u vlažnim i sjenovitim šumama planinskog područja, rjeđe među stijenama u vegetaciji visokih zeleni. Optimalne životne uvjete nalazi na humusnom vapnenačkom tlu u pojasu bukovih šuma. Višegodišnja zelen, koja cvate u travnju i svibnju, razmnožava se sjemenom. Biljka se sakuplja zajedno sa korijenom zbog svoje ljekovitosti.

Styrax officinalis L.

Divuza (rijetka vrsta)

Porodica: Styracaceae

Zaštićena Zakonom o zaštiti prirode od 1961.g. na svim prirodnim nalazištima. Raste u primorskom području između Podgore i Neretve, na poluotoku Pelješca, te na otocima Braču i Visu. Vrsta nije vezana uz neku posebnu biljnu zajednicu. Raste u živicama, uz gromače po rubovima obradivih površina u raspuklinama između stijena i u sastavu različitih oblika vegetacije. Razmnožava se sjemenom i izbojcima iz panja. Kad se jednom dobro ukorijeni teško ju je ukloniti.

Danas je vrlo teško braniti gledište o autohtonosti i reliktnosti nalazišta ove vrste u nas, jer je element posve drugih oblika vegetacije, nego što su naši. Osim toga služila je za dobivanje smole, koja se još od davnina koristila u religiozne svrhe, kao sredstvo za kađenje. Najvjerojatnije je prenesena k nama ili izravno s Orijenta radi uzgoja za dobivanje smole, a možda i posredno iz nekog lokalnog uzgoja (samostanskog vrta). Takve se biljke u fitogeografiji antropohora nazivaju ergasiofigofiti. Antropofit, na svim nalazištima kod nas, jer je vezana na antropogene biotope.

Taxus baccata L.

Tisa (osjetljiva biljka)

Porodica: Taxaceae

Zaštićena od 1969.g. na temelju Zakona o zaštiti prirode na svim prirodnim nalazištima.

Vrsta široke rasprostranjenosti u brdskim i gorskim područjima. Raste u sjenovitim šumskim predjelima povrh svježih vapnenačkih tala, ali se javlja i na stijenama. Susreće se u području mezofilnih bukovih i mješovitih bukovo-jelovih šuma (Fagetum croaticum montanum i Abieti-Fagetum dinaricum), ali i unutar termofilnih šuma hrasta medunca. Na posebnim, obično strmim i stjenovitim mjestima, zajedno sa lipom i drugim drvenastim vrstama tvori i posebnu zajednicu Tilio-Taxetum. Tisa je zastupljena malim brojem primjeraka u prirodi.

Biologija vrste: Dvodomna, anemofilna drvenasta vrsta, jače zasje i veoma sporog prirasta. Razmnožava se sjemenom i to najvećim dijelom ornitohorno i vegetativno. To je ujedno i jedna od rijetkih crnogoričnih vrsta kojoj je svojstveno da

nakon sječe tjera izbojke iz panja. Zbog niza svojstava kojima se odlikuje, kao što je tvrdoća, trajnost (nije podložna napadu kukaca), elastičnost, drvo tise je od davnine u upotrebi u stolarstvu, tokarstvu, rezbarstvu, što je imalo negativan odraz na njeno širenje i opstanak. Nekada smo mogli naći tisova stabla obujma 2 metra, a danas je svedena uglavnom na grmolike oblike i drvca.

Trollius europaeus L.

Planinčica (ugrožena vrsta)

Porodica: Ranunculaceae

Zakonom o zaštiti prirode zaštićena 1977.g. na svim prirodnim nalazištima. Borealna vrsta, zabilježena na području Samoborskog gorja, Ivanščice, Gorskog kotara i Velebita.

Nalazimo ju na brdskim i planinskim travnjacima, dna ponikava i slična mjesta s dubokim humozinom, vlažnim tlom, u sastavu vegetacije visokih zeleni iz reda Adenostyletalia. Zeljasta trajnica, visoka 20-50 cm, cvjeta ljeti, a razmnožava se sjemenom. U prošlosti je bila zastupljenija, u novije vrijeme nije više zapažena na području Samoborskog gorja; Ivanščice, pa se pretpostavlja da je tamo ili vrlo rijetka ili je nestala. Sabiru je izletnici, te sakupljači ljekovitih biljaka.

Quercus coccifera L.

Oštrika (rijetka biljka)

...

UGROŽENE VRSTE

Kategorije ugroženosti načinjene prema kriterijima Svjetske udruge za zaštitu prirode (IUCN) su:

- Globalno izumrle (Extinct, EX)
- Regionalno izumrle (Regionally Extinct, RE)
- Kritično ugrožene (Critically Endangered, CR) (izuzetno visoki rizik od izumiranja)
- Ugrožene (Endangered, EN) (vrlo visok rizik od izumiranja)
- Osjetljive (Vulnerable, VU) (visoki rizik od izumiranja)
- Niskorizične (Near Threatened, NT) (nisu pred izumiranjem ali bi uskoro mogle biti)
- nedovoljno poznate svojte (Data deficient, DD) (nedovoljno poznate da bi se procjena rizičnosti od izumiranja mogla provesti)

Osnovna shema omogućuje da se sve svojte smjeste tijekom postupka procjene ugroženosti u odgovarajuću kategoriju ugroženosti. Smještaj svojte u višoj kategoriji podrazumijeva da je izložena većem riziku od izumiranja. Očekuje se da će veći broj svojta upisanih u višim kategorijama u odnosu na one u navedene u nižim kategorijama (bez adekvatnih mjera zaštite) tijekom određenog razdoblja izumrijeti. Ugroženim se smatraju svojte koje su smještene u jednu od tri slijedeće kategorije: Kritično ugrožene, Ugrožene i Osjetljive. Te tri kategorije, kao i kategorija Regionalno izumrlih, uvrštene su u Crvenu knjigu vaskularne flore Hrvatske (Ministarstvo kulture RH, Državni zavod za zaštitu prirode, 2005. god.)

Popis vrsta iz Crvene knjige zabilježenih unutar granica Parka prirode Medvednica:

* dvojbena navod iz literature

KRITIČNO UGROŽENE (CR)

Anemone sylvestris L. - **velika šumarica**

Betula pubescens* Ehrh. - **cretna breza, briza

Corynephorus canescens* (L.) P. Beauv. - **sivkasta gladica

Myricaria germanica* (L.) Desv. - **kebrač

Vaccaria hispanica* (Miller) Rauschert - **sapunika crljena

Ventenata dubia* (Leers) Coss. - **nježni bodljozub

UGROŽENE (EN)

Adonis aestivalis L. - **ljetni gorocvijet**

Blackstonia perfoliata (L.) Huds. - **jednožilna žuška**

Carex divisa Huds. - **razdijeljeni šaš**

Carex echinata Murray - **zvjezdasti šaš**

Carex flava* L. - **žuti šaš
Carex nigra (L.) Reichard - **crni šaš**
Carex serotina* Mérat - **crni šaš
Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó - **kukuljičasti kaćun
Dactylorhiza majalis (Rchb) P. F. Hunte t Summerh - **širokolisni kaćun**
Eleocharis ovata (Roth) Roem. et Schult. - **jajolika jezernica**
Eriophorum latifolium Hoppe - **širokolisna suhoperka**
Gentiana pneumonanthe L. - **plućni srčanik, plućna sirištara**
Hibiscus trionum L. - **vršača sljezolika**
Ophrys apifera Huds. - **pčelina kokica**
Rhinanthus rumelicus Velen. - **žljezdasti šušlavac**

OSJETLJIVE (VU)

Alopecurus aequalis* Sobol. - **crvenožuti repak
Alopecurus geniculatus* L. - **koljenčasti repak
Alopecurus rendlei* Eig. - **mješinasti repak
Cardaminopsis halleri (L.) Hayek - **Halerova gušarka**
Carex panicea* L. - **prosasti šaš
Carex riparia* Curtis - **obalni šaš
Cyperus flavescens* L. - **žućkasti oštrik
Cyperus fuscus L. - **smeđi šilj**
Daphne blagayana* Freyer - **Blagajev likovac
Dianthus giganteus D' Urv ssp. *Croaticus* (Borbás) Tutin - **hrvatski karanfil**
Equisetum hyemale* L. - **zimsko preslica
Glyceria fluitans (L.) R.Br. - **plivajuća pirevina**
Glyceria plicata (Fr.) Fr. - **naborana pirevina**
Helleborus niger L. ssp. *macranthus* (Freyn) Schiffner - **velecvjetni kukurijek**
Ilex aquifolium L. - **božikovina**
Iris croatica Horvat et Horvat M. - **hrvatska perunika**
Lilium carnolicum Bernh. ex Koch - **kranjski ljiljan**
Lilium martagon L. - **ljiljan zlatan**
Ophrys fuciflora Haller - **bumbarova kokica**
Ophrys fusca Link - **smeđa kokica**
Ophrys insectifera L. - **muhina kokica**
Ophrys sphegodes Mill. - **kokica paučica**
Orchis coriophora L. - **kožasti kaćun**
Orchis pallens L. - **bljedoliki kaćun**
Orchis purpurea Huds. - **grimizni kaćun**
Orchis simia Lam. - **majmunov kaćun**
Orchis tridentata Scop. - **trozubi kaćun**
Orchis ustulata L. - **crnocrveni kaćun**
Platanthera bifolia (L.) Rich. - **mirisavi dvolist**
Polygonatum latifolium (Jacq.) Desf. - **širokolisni Salamunov pečat**
Taxus baccata L. - **tisa**
Trifolium pannonicum Jacq. - **panonska djetelina**

REGIONALNO IZUMRLE (RE)

6. ZNAČAJNI DATUMI

Svjetski dan zaštite močvarnih staništa	02. veljače
Dan zaštite divljih svojti	01. ožujka
Svjetski dan zaštite voda	22. ožujka
Dan šuma	23. ožujka
Dan planete Zemlje	22. travnja
Dan zaštite čovjekova okoliša	05. lipnja
Dan zaštite planinske prirode Hrvatske	08. lipnja
Dan zaštite ozonskog omotača	16. rujna
Svjetski dan čistih planina	26. rujna
Međunarodni dan planina	11. prosinca

International Mountain Day

PEACE

KEY TO SUSTAINABLE MOUNTAIN DEVELOPMENT

Međunarodni dan biološke raznolikosti	29. prosinca
---------------------------------------	--------------